

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Hietämäki, Sari

Title: Elokuva-arvio ja kirja-arvio: Hard to Break – Koulu ja eriarvoisuus

Year: 2024

Version: Published version

Copyright: © 2024 Valtiotieteellinen yhdistys

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Please cite the original version:

Hietämäki, S. (2024, 30.4.2024). Elokuva-arvio ja kirja-arvio: Hard to Break – Koulu ja eriarvoisuus. *Politiikasta*. <https://politiikasta.fi/elokuva-arvio-ja-kirja-arvio-hard-to-break-koulu-ja-eriarvoisuus/>

Elokuva-arvio ja kirja-arvio: Hard to Break – Koulu ja eriarvoisuus

30.4.2024 / Sari Hietämäki / Artikkelit, Arviot / arvio, nuoret, Suomi / 6 minuutiksi luettavaa

Kaksi nykynuorten elämää, eriytymistä ja eriarvoisuutta valottavaa teosta tarjoavat ohittamattoman aikalaisanalyttisen kuvan suomalaisen koulun ja nuorison tilasta.

Hard to Break (2024). Ohjaus: Anna-Maija Heinonen & Krista Moisio. 81 min.

Sonja Kosunen, Sara Juvonen, Heidi Huilla & Marja Peltola (toim.): *Koulu ja eriarvoisuus* Gaudeamus. 2024. 280 s.

Juodaan viinaa pullo kerrallaan ja katsotaan, kuka ”tipahtaa eka”. Tapahtumat tallennetaan puhelimelle ja video upataan kaikkien nähtävälle Youtubeen. Somessa seuraajia on 40 000, ja heille näytetään lähes kaikki omasta elävästä elämästä.

Dokumenttikamera kuvaa elokuvan päähenkilöitä, 18-vuotiasta **Attea** ja 16-vuotiasta **Jonsua** kavereineen kolmen vuoden ajan ja rikkoo somen neljännen seinän. Kulissit kaatuvat, mutta samalla dokumentin katsojan silmille välähtää seuraajien kommenttivyöry. **Anna-Maija Heinosen** ja **Krista Moision** ohjaama dokumenttielokuva *Hard to Break* osoittaa, että nuorten tapa olla olemassa on somen muokkaama.

Toisaalla nuoret kertovat haastattelijalle pääkaupunkiseudulla sijaitsevan asuinalueensa maineesta ja sen päihteidenkäytöstä. Jotkut kutsuvat asuinalueita termillä ”slummi”, ja haastattelijat tiedustelee, onko maineessa perää. Taitaa vähän olla. Tutkimustiedon ja vuoden kenttäkokemuksen perusteella nuorten kertomukset ja tapa katsoa omaa asuinalueitaan ovat eriytyneet luokkataustan mukaan.

Kohtaus on poimittu **Sonja Kosusen ja Heidi Huillan** artikkelista, Kosusen ja kumppaneiden toimittamassa teoksessa *Koulu ja eriarvoisuus*. Teoksen kaupunkimaantiedettä, kasvatustiedettä ja sosiologiaa yhdistävä ote laittaa luokattoman Suomen illuusiolle jauhot suuhun.

Käsittelen arviossani näitä kahta teosta, dokumenttielokuvaa ja kokoomateosta yhdessä niiden aihepiirien limittyneisyyden vuoksi. Molemmat teokset piirtävät aikalaisanalyttisen kuvan nuorten eriarvoistuneesta elämästä. Lisäksi nuorten ohi puhutaan liian usein, kuten *Koulu ja eriarvoisuus* -kirjan kirjoittajat toteavat. Yhteistä teoksille on, että ne tarkastelevat kuvauskohdettaan läheltä ja kuuntelevat nuoria itseään herkällä korvalla.

Hard to Break

Anna-Maija Heinosen ja Krista Moision *Hard to Break* -dokumentti jatkaa onnistuneesti kotimaisen nuorisotutkimuksen sarjaa, johon kuuluvat muun muassa *Logged In*, *Tytöt 18* ja *Linna*. Dokumentin voi nähdä paitsi jatkona tälle perinteelle, mutta myös uudenlaisena avauksena, jossa nuorten oma maailma ja siihen olennaisesti vaikuttava somenkäyttö on otettu vakavasti. Some on paitsi dokumentin aihe, myös kuvaamisen ja esittämisen keino.

Dokumentti alkaa kohtauksella, jossa ovat läsnä vape, Mäkki ja lähiö. Viina, musa ja bileet seuraavat. Vauhdin kiihtyessä siirrytään pikkurikoksista ja hädöistä päihteiden siivittämänä pahoinpitelyn kautta puukotukseen. Läsnä ovat myös yhteiskunnan tukiverkot: nuorisokoti, jälkihuolto, tutkintavankeus ja käräjäoikeus.

Tapahtumien jälkimaininkeja käsitellään kavereiden kanssa ja laajan yleisön edessä somessa. Elokuva saakin katsojan pohtimaan, voiko nykyisten leikkausten aikakaudella Jonsun sanoin

hyväntahtoisten kukkahattutätien ja apuun hälytettävien palveluiden olemassaoloon enää luottaa? Kuka kannattelee pahoinvoivaa nuorisoa?

Elokuva saakin katsojan pohtimaan, voiko nykyisten leikkausten aikakaudella Jonsun sanoin hyväntahtoisten kukkahattutätien ja apuun hälytettävien palveluiden olemassaoloon enää luottaa? Kuka kannattelee pahoinvoivaa nuorisoa?

Dokumentti tavoittaa välittömän ja vielä tuoreuttan huokuvan somen lisäksi nuorten maailman pysyvän ja ikiaikaisen ulottuvuuden. Tätä edustavat kameralle värikylläisesti tallentuneet vuodenajat sekä kasvun ihme. Somekuvausten yhteydessä Jonsu käsittelee auringonkukkaa tavalla, joka saattaisi ilman somea olla kohtaus kirjailija **Anna-Leena Härkösen** *Häräntappoaseesta*. Terälehti kerrallaan valtavasta, auringonkeltaisesta kukasta revitään irti tietoa: rakastaa, ei rakasta, rakastaa...

Dokumentti osuu nuorten elämän, tulevaisuuden ja somen aikakauden polttopisteeseen. Some on läsnä nuorten elämässä sekä kaikkein yksinäisimmissä että yksityisimmissä hetkissä. Toivo ja epätoivo ovat elokuvassa pimeyden ja valon leikkiä, rajanveto pikselimössön ja piirtävän tarkan kuvan välillä. Valoa ja terävyyttä ei olisi ilman elämää kannattelevaa ystävyyttä ja välittämistä.

Elokuvan loppupuolella toinen päähenkilö Atte pinpointtaa muutoksen hetken elämässään, jonka jälkeen asiat kääntyivät parempaan suuntaan. Sitä merkitsee muutto tyttöystävän kanssa Espooseen. Jo aiemmin useampi dokumentissa esiintynyt nuori on esittänyt toiveen: joku päivä vielä takas pulpettiin.

Koulu ja eriarvoisuus

Koulu ja eriarvoisuus -kokoomateoksessa tutkijoiden kautta äänen saavat pääkaupunkiseudun kouluissa 152 haastateltua nuorta ja heidän kanssaan toimivaa aikuista. Teoksen toimittaneet Sonja Kosunen ja kumppanit kirjoittavat, että yhtenäistä suomalaista peruskoulua ei enää ole. Suomessakin alueet ovat eriytyneet niin, että koulun sijaan tulisi puhua tiettyjen alueiden kouluista.

Tutkijat kuvaavat, kuinka ”alueellinen eriytymiskehitys kulkee käsi kädessä koulujen eriytymisen kanssa”. Ilmiöt vahvistavat toisiaan, limittyvät toisiinsa ja kietoutuvat yhteen. Eriytyminen eli segregaatio kamppaa mahdollisuuksien tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen nojaavan suomalaisen hyvinvointivaltion koulutuslupauksen.

Kokonaisuutena kokoomateos on tärkeä puheenvuoro suomalaisen koulun ja yhteiskunnan tilasta, jonka painavan viestin tulisi kaikkien nuorten elämään ja heidän tulevaisuuksiinsa vaikuttavien kuulla. Se sisältää sekä teoreettisia että empiirisiä artikkeleita, jotka valottavat eriytymisen suhdetta eriarvoisuuteen.

Nuorten arkea eriytyvässä kaupungissa käsittelevät kokoelmassa **Riikka Oittinen** ja **Tiina Luoma**. Oittisen ja Luoman kuvaus neljän eri nuoren eriytyneestä arkitodellisuudesta on piinallisen tarkkanäköinen. Nuorten elämässä eriytyminen ja eriarvoisuus näkyvät jakolinjoina, jotka ulottuvat niin vapaa-ajalle, kotiin kuin kouluunkin.

Nämä jakolinjat elävät vaatetuksessa, käytettävissä olevissa laitteissa ja mikä huolestuttavinta, myös nuorten mielikuvissa. Mielikuvat saattavat lisäksi syventää erilaisista taustoista tulevien nuorten välisiä kuiluja niin, että nuorten elinpiirit eriytyvät entisestään. Hyväosaisten on helpompi välttää asuinalueiden sosiaalisia ongelmia esimerkiksi harrastamalla muualla ja suuntaamalla tulevaisuudessa parempiosaiseen asuinympäristöön.

Tutkijat kuvaavat, kuinka ”alueellinen eriytymiskehitys kulkee käsi kädessä koulujen eriytymisen kanssa”. Ilmiöt vahvistavat toisiaan, limittyvät toisiinsa ja kietoutuvat yhteen.

Sonja Kosusen ja **Heidi Huillan** Ostari, koulu ja minä: Nuoret ja koulujen maineet-artikkeli tuo puolestaan ilmi, kuinka nuorten suhde omaan asuinpaikkaansa voi olla hyvinkin ristiriitainen ja hienosyinen. Asuinpaikka voi olla samaan aikaan tärkeä ja toisaalta huonon maineen ja stigmatisoinnin vaaran vuoksi huolenaihe.

Hierarkiat ovat osa nuorten arkea ja mielikuviiin vaikuttavat etenkin aikuiset ja negatiivinen mediakeskustelu. Mainetta tuotetaan keskiluokkaisesta katseesta ja normista käsin. Nuoret itse arvostavat kauneutta, siisteyttä ja yleistä viihtyisyyttä. Hengailu on esimerkki nuorten tavasta käyttää tilaa, mutta sosioekonomisesta taustasta riippuen siitä koetaan myös halua erottua.

Nuorten maailmaa laajan haastatteluaineiston voimin avaa **Marja Peltola** artikkelissaan Vertaissuhteet koulun arjessa: Ryhmärajoja, erottautumista ja hierarkioita. Peltolan artikkeli tuo esiin, kuinka nuorten suhteissa yhteiskuntaluokka vaikuttaa hiljaisena, mutta toisaalta tulee esiin varsin painokkainakin sanankäänteinä.

Peltola muistuttaa, että yhdenvertaisuuden ideaalista huolimatta nuorten keskinäisissä suhteissa ja vuorovaikutuksessa tuotetaan eroja yhteiskuntaluokan ja etnisyyden kautta. Rasismi on läsnä. Erot näkyvät myös nuorten tulevaisuuden toiveissa.

Heikoimmasta asemista tulevien nuorten tulevaisuuden aikajänne on muita lyhyempi, urapolut epäselviä ja tulevaisuutta ylipäänsä on vaikeaa hahmottaa. Keskiluokan tulevaisuushorisontissa kuuluvat puolestaan sopivan lukion kautta hyvä ammatti, kuten lääkäri tai lakimies. Tulevaisuuden odotusten kautta odotuksista tulee osa itseä.

Nuorten eriarvoistunut elämä

Siinä missä *Hard to Break* -elokuvassa dokumenttikamera tarjoaa pääsyn päähenkilöiden omien somevideoiden taakse, luo tutkijoiden kynä *Koulu ja eriarvoisuus* -kokoomateoksessa kehukset tutkittavien kertomuksille. Niin kamera kuin kynäkin tuovat esiin aihetta monista eri kulmista, ja pyrkivät avaamaan nuorten oman kokemuksellisen tason vaihtoehtona julkiselle keskustelulle.

Hard to Break -dokumentin nuoret laulavat eräässä viinanhuuruudessa yössä tunnettua lastenlaulua: Tuiki tuiki tähtönen, iltaisin sua katselen... Elävä kuvaus dokumentoitujen nuorten suhteesta omiin unelmiinsa kuuluu musiikissa räppäri **Ege Zulun** suulla:

”Sust piti tulla futari, sun piti valmistuu lääkäriks. Sun unelmat, pistit ne kyhäriin, poltit sun unelmat hätärist. Sun unelmat murskattiin tai sitten murskattiin polvi, yo. Sun unelmat tuhkattiin tai ite tuhkasit ne bongil, yo. (...) Fantasiaa, fantasiaa. Huudeilla eletään fantasiaa. Fantasiaa, fantasiaa. Huudeilla eletään fantasiaa.”

Somen, päihteiden ja rikoksien lisäksi *Hard to Breakissa* on kyse *Koulu ja eriarvoisuus* -teoksen viestiä seuraten myös maantieteestä. Segregaation korjaaminen vaatii Kosusen ja **Venla Berneliuksen** mukaan kokonaisvaltaista tarkastelua. He kirjoittavat, että eriytymisen eri muodoilla on kaikilla omanlaisensa suhde eriarvoisuuteen. Yleisesti eriytymiseen voidaan vaikuttaa puuttamalla juurisyihin: rakenteisiin ja köyhyyteen.

Sekä *Hard to Break* että *Koulu ja eriarvoisuus* ovat ohittamattomia puheenvuoroja, jotka tulee huomioida aina opettajankoulutuksesta kaupunkisuunnitteluun ja eduskuntaan saakka. Tarvitaan ystävyyttä, välittämistä, rasismin kitkemistä, tukiverkkoja ja rahoitusta.

YTM Sari Hietämäki on väitöskirjatutkija Jyväskylän yliopistossa.

Artikkelikuva: WOKANDAPIX / Pixabay

[← Edellinen Artikkeli](#)

[Seuraava Artikkeli →](#)

Read also

Tiedelehtien lukupiiri: Virtuaaliset maailmamme ja tutkijan menetelmät

1.5.2024

Elokuva-arvio: Civil War – mielipiteiden sisällissotaa

30.4.2024

EU-vaalit ja unionin suunta: Suomalaisten puolueiden EU-politiikka

29.4.2024

Kirjoittajasta

Sari Hietamäki

YTM Sari Hietamäki on väitöskirjatutkija Jyväskylän yliopistossa.

Kommentoi

Sähköpostiosoitettasi ei julkaista. Pakolliset kentät on merkitty *

Kirjoita tähän..

Nimi*

Sähköpostiosoite*

Kotisivun osoite

Lähetä kommentti »

Artikkeliin sovelletaan avoimen julkaisemisen lisenssiä tiedelehdille (CC BY-NC-ND). [Lue lisää tekijänoikeuksista.](#)

Tarkennettu haku

Hakusana

Ajanjakso

Kirjoittajat

Avainsanat

Hae

Selaa arkistoa

Suomi demokratia Euroopan unioni Venäjä populismi Media

Yhdysvallat Turvallisuuspolitiikka Retoriikka Maahanmuutto Tasa-arvo ilmastonmuutos Tutkimus

talous Yliopisto Eurooppa Ulkopolitiikka Vaalianalyysit Terrorismi DocPoint Ranska Puolueet Ihmisoikeudet Kysy

politiikasta Ympäristöpolitiikka Uskonto Identiteetti Aktivismi Historia Äärioikeisto Sosiaalinen media nuoret Ukrainan kriisi hallitus työ

sukupuoli Turkki Tutkijavideot talouspolitiikka Perussuomalaiset

Uusimmat podcastit

Poliitikasta

Tiedelehtien lukupiiri 3: Virtuaaliset maailmamme ja tutk...

49

Poliitikasta - Tiedelehtien lukupiiri 3: Virtuaaliset maailmamme ja tutkijan menetelmät

Poliitikasta - Tiedelehtien lukupiiri 2: Toiminta ja tulevaisuuskuvat ympäristökriisien ajassa

Poliitikasta - Tiedelehtien lukupiiri 1: Haasteet ja haaveet

Poliitikasta - Tiedelehtien lukupiiri: Mitä nuoret ajattelevat?

Poliitikasta - Digitaalinen yhteiskunta ja ikääntyneet: Kohti yhdenvertaisuutta

Poliitikasta - Osatyökykyisten työllistyminen tarvitsee vaikuttavia toimia ja tietoa

Poliitikasta - Poliitikasta-podcast: Oy Armeija Ab

Poliitikasta - Podcast: Nuorten tutkijoiden eduskuntavaalien jälkilölyt

Latest tracks by [Poliitikasta](#)[Privacy policy](#)

Meistä

[Etusivu](#)[Mikä?](#)[Arkisto](#)[Videot](#)[Tapahtumat](#)[Podcastit](#)[Toimitus](#)[Kirjoittajat](#)[Poliitikasta](#)[kouluissa](#)[Terms & Privacy](#)[Policy](#)

Seuraa meitä

Poliitikasta
6,635 followers

Follow Page

Share

Onko sinulla kysyttävää?

[Ota yhteyttä](#)

